

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 19. jūnijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jautrīte Briede un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 97/2026),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 662. panta pirmo daļu, 663. panta pirmo daļu un 665. panta pirmās daļas 3. punktu (turpmāk kopā – apstrīdētās normas), ciktāl tā neparedz tiesības pieteikumu par tiesas nolēmuma jaunu izskatīšanu sakarā ar materiālo vai procesuālo tiesību normu būtisku pārkāpumu iesniegt ar mantu saistītajai personai procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam, 92. panta pirmajam teikumam un 105. pantam un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no [datums].

2. Kriminālprocesa likuma 662. panta pirmā daļa nosaka: “Spēkā stājušos tiesas nolēmumu var izskatīt no jauna, ja tas nav skatīts vai nav pārsūdzams kasācijas kārtībā vai tiesa iepriekš nav atteikusies ierosināt kasācijas tiesvedību, pēc šā likuma 663. pantā minēto personu pieteikuma vai protesta.”

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 663. panta pirmo daļu pieteikumu par tiesas nolēmuma izskatīšanu no jauna notiesātās un attaisnotās personas uzdevumā vai tādas personas uzdevumā, pret kuru ar tiesas lēmumu kriminālprocess izbeigts, var iesniegt advokāts. Savukārt atbilstoši Kriminālprocesa likuma 665. panta pirmās daļas 3. punktam pieteikumu vai protestu var iesniegt, ja minētā likuma 574. vai 575. pantā minētie pārkāpumi noveduši pie notiesātās personas stāvokļa nelikumīgas pasliktināšanās.

3. Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš vērsusies Satversmes tiesā ar saturiski līdzīgu pieteikumu, lūdzot izvērtēt Kriminālprocesa likuma 662. panta pirmās daļas un 663. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, 92. panta pirmajam teikumam un 105. pantam (pieteikums Nr. 48/2026). Satversmes tiesas 1. kolēģija 2026. gada 27. aprīlī pieņēma lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu, jo pieteikums neatbilda Satversmes likuma 20. panta piektās daļas 3. un 6. punktam. Proti, no pieteikuma nebija gūstams apstiprinājums tam, ka starp apstrīdētajām normām un Pieteikuma iesniedzējas iespējamo tiesību uz īpašumu aizskārumu pastāvētu tieša saikne. Savukārt Pieteikuma iesniedzējas norādītais juridiskais pamatojums par Kriminālprocesa likuma 662. panta pirmās daļas un 663. panta pirmās daļas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 92. panta pirmajam teikumam bija acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Līdz ar to kolēģijai, ievērojot Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, ir jāpārbauda, vai izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts vai juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Izskatāmajā pieteikumā nav mainījies faktisko apstākļu izklāsts, bet ir precizēts prasījums. Proti, Pieteikuma iesniedzēja papildus apstrīd arī Kriminālprocesa likuma 665. panta pirmās daļas 3. punkta satversmību. Tāpat pieteikumā ir norādīti jauni apsvērumi par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, 92. panta pirmajam teikumam un 105. pantam.

4.1. Kolēģija 2026. gada 27. aprīļa lēmumā konstatēja: pieteikumā nebija pamatots, kā tieši pieteikumā apstrīdētās normas, kas attiecas tieši uz kriminālprocesu un regulē papildu procesuālo garantiju, kas izmantojama, pastāvot konkrētiem Kriminālprocesa likuma 665. pantā ietvertajiem pamatiem, pašas par sevi skar Pieteikuma iesniedzējas mantiskās intereses un tādējādi rada tās tiesību uz īpašumu aizskārumu.

Izskatāmais pieteikums ir papildināts ar atsevišķiem apsvērumiem par to, ka apstrīdētās normas ir tās, kuras liedz mantas īpašniekam panākt sava īpašuma stāvokļa restitūciju arī tad, ja konfiskācijas procesā tiesa ir pieļāvusi būtiskas kļūdas un to, ka Satversmes 105. pants ietver garantiju personām, kuru īpašumu skar attiecīgie pasākumi, iesniegt lietu atbildīgajām iestādēm, lai efektīvi apstrīdētu šos pasākumus. Tomēr minētie apsvērumi attiecībā uz apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 105. pantam pēc būtības nemaina iepriekš iesniegtajā pieteikumā sniegto pamatojumu un nenovērš kolēģijas konstatētos trūkumus. Proti, no pieteikuma vēl joprojām nav gūstams apstiprinājums tam, ka tieši apstrīdētās normas radītu Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 105. pantā ietverto pamattiesību aizskārumu. Iepriekšējā pieteikumā juridiskā pamatojuma argumentu precizēšana, kā arī pieteikuma papildināšana ar jaunu prasījumu pati par sevi nenozīmē, ka to saturs mainījies pēc būtības.

Līdz ar to izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums daļā par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 105. pantam pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4.2. Kolēģijas 2026. gada 27. aprīļa lēmumā konstatēts, ka pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums par Kriminālprocesa likuma 662. panta pirmās daļas un 663. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai. Proti, nav ņemta vērā Satversmes tiesas judikatūra par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu būtību un mērķi un nav sniegts pamatojums tam, kādēļ tieši tas, ka procesā par noziedzīgi iegūtu mantu netiek noskaidrota personas vaina, nav uzskatāms par apstākli, kas liedz to salīdzināt ar citiem pieteikumā norādītajiem kriminālprocesi, kuru mērķis ir personas vainas noskaidrošana. Tāpat nebija pamatots, kādēļ personas sevišķajā kriminālprocesā par noziedzīgi iegūtu mantu

un procesa dalībnieki civillietā vispār atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos.

Izskatāmais pieteikums papildināts ar Pieteikuma iesniedzējas uzskatu, ka vainas noskaidrošana nav tāds būtisks apstāklis, kas liedz pieteikumā norādītās personu grupas savstarpēji salīdzināt. Tāpat pieteikumā uzsvērts, ka galvenā pazīme, kas norāda, ka personu grupas atrodas vienādos apstākļos, ir tā, ka tiesa var pieļaut būtiskas kļūdas, kuras nav iespējams novērst ar tiesas nolēmuma pārsūdzības mehānismu, jo īpaši tad, ja tiesas instanču skaits ir samazināts. Tomēr minētie apsvērumi attiecībā uz apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. pantam pēc būtības nemaina iepriekš iesniegtajā pieteikumā sniegto pamatojumu un nenovērš kolēģijas konstatētos trūkumus. Iepriekšējā pieteikumā juridiskā pamatojuma argumentu precizēšana, kā arī pieteikuma papildināšana ar jaunu prasījumu pati par sevi nenozīmē, ka to saturs mainījies pēc būtības. Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka mantiskie jautājumi var tikt risināti gan procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, gan pamata kriminālprocesā. Tomēr, ievērojot šo procesu atšķirīgo būtību un mērķi, abi procesi nav salīdzināmi (*sal. sk. Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 20.2. punktu*).

Līdz ar to izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums daļā par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4.3. Izskatāmajā pieteikumā ir ietverti jauni argumenti par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajā teikumam.

Līdz ar to pieteikuma juridiskais pamatojums šajā daļā ir mainījies pēc būtības un kolēģijai no jauna jāvērtē tā atbilstība Satversmes tiesas likumā noteiktajām prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikvienu persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai. Atbilstoši šā panta sestās daļas 1. punktam pieteikuma iesniedzējam pamattiesību aizskārumus jāpamato.

Procesā par noziedzīgi iegūtu mantu pirmās instances tiesa par noziedzīgi iegūtiem atzina un valsts labā konfiscēja finanšu līdzekļus, ko Pieteikuma iesniedzēja cesijas veidā pārņēmusi no citām personām. Pieteikuma iesniedzēja minēto lēmumu pārsūdzēja apelācijas instances tiesā. Ar apelācijas instances tiesas lēmumu pirmās instances tiesas lēmums atstāts negrozīts. Minētais lēmums nav pārsūdzams. Pieteikuma iesniedzēja vērsās Senātā, lūdzot atcelt apgabaltiesas lēmumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai materiālo un procesuālo likuma normu būtisku pārkāpumu dēļ. Senāts Pieteikuma iesniedzējai sniedza atbildi, kurā, pamatojoties uz apstrīdētajām normām, norādīts, ka uz konkrēto lietu kategoriju Kriminālprocesa likuma 63. nodaļas noteikumi nav attiecināmi un Senātam nav tiesiska pamata izskatīt pieteikumu pēc būtības.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka apstrīdētās normas liedz iesniegt pieteikumu par tiesas nolēmuma jaunu izskatīšanu situācijā, kad procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, kurā tā ir bijusi ar mantu saistītā persona, tiesa pieļāvusi būtiskus materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus. Tādējādi esot aizskartas tai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrais teikums noteic, ka konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Apstrīdētās normas Pieteikuma iesniedzējai piemērotas ar Senāta Krimināllietu departaments [datums] lēmumu, kurš nav pārsūdzams. Tādējādi nepastāv vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizsardzībai.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no [datums], kad Pieteikuma iesniedzēja informēta par to, ka Senātam nav tiesiska pamata izskatīt tās pieteikumu par nolēmuma jaunu izskatīšanu sakarā ar būtiskiem materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumiem pēc būtības. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2026. gada 5. jūnijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 6. punktu Satversmes tiesas kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pieteikuma iesniedzējas ieskatā apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo tās neparedz papildu procesuālās garantijas, lai varētu sasniegt taisnīgu tiesvedības rezultātu gadījumā, kad tiesas ir pieļāvušas būtiskus materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumus. Proti, apstrīdētās normas pilnībā liedzot procesā par noziedzīgi iegūtu mantu iesaistītajām personām tiesības iesniegt pieteikumu lietas jaunai izskatīšanai materiālo un procesuālo tiesību normu būtisku pārkāpumu dēļ. Pieteikumā norādīts, ka Satversmes 92. panta pirmais teikums paredz valsts pienākumu izveidot taisnīgu un objektīvu regulējumu tiesas pieļautu būtisku kļūdu novēršanai kriminālprocesā, tostarp procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, kurā stājies spēkā galīgais nolēmums. Vienlaikus Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka, izraidot no tiesas sēdes tās juridiskās palīdzības sniedzēju – zvērinātu advokātu – tai tika liegts saņemt kvalificētu juridisko palīdzību, tādā veidā pārkāpjot Satversmes 92. panta ceturtajās teikumā ietvertās tiesības uz advokāta palīdzību.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevējam demokrātiskā tiesiskā valstī, pieņemot procesuālos likumus, ir rīcības brīvība gan noteikt attiecīgos procesos skatāmo lietu kategorijas, gan arī lemt par dažādu kategoriju lietu izskatīšanas kārtību. Vienlaikus tiesiskas valsts princips prasa, lai lietas tiktu izskatītas tādā

kārtībā, kas nodrošinātu to taisnīgu un objektīvu izspriešanu (*sk. Satversmes tiesas 2025. gada 16. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2021-44-01 17.3. un 18. punktu*). Arī procesā par noziedzīgi iegūtu mantu uz personām, kas saistītas ar šo mantu, ir attiecināmas tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas (*sk. Satversmes tiesas 2025. gada 19. februāra sprieduma lietā Nr. 2022-01-01 19.1. punktu*).

Satversmes tiesa jau iepriekš ir secinājusi, ka likumdevējs procesā par noziedzīgi iegūtu mantu apgabaltiesā ir nodrošinājis personai taisnīgu tiesas procesu. Spēkā esošais procesa par noziedzīgi iegūtu mantu regulējums, kas paredz kārtību, kādā apgabaltiesā tiek izskatīta sūdzība vai protests par rajona (pilsētas) tiesas lēmumu par noziedzīgi iegūtu mantu, nodrošina personai tiesības tikt uzklautai, tiesības izmantot iespēju iesniegt pierādījumus, kā arī pušu līdzvērtīgu iespēju principa ievērošanu. Šis regulējums paredz lietu par noziedzīgi iegūtu mantu izskatīšanu pēc būtības divās tiesu instancēs. Turklāt tas paredz apgabaltiesas pienākumu un tiesības noteiktos gadījumos atcelt rajona (pilsētas) tiesas lēmumu un nosūtīt materiālus jaunai izskatīšanai, kā arī neliedz apgabaltiesai, izvērtējot lietas materiālus par noziedzīgi iegūtu mantu, pretēji rajona (pilsētas) tiesas lemtajam, atzīt mantu par noziedzīgi iegūtu un to konfiscēt (*sk. Satversmes tiesas 2025. gada 16. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2021-44-01 18.2. punktu*).

Pieteikumā nav pamatots tas, ka ne pamata kriminālprocesā, ne sevišķajā kriminālprocesā par noziedzīgi iegūtu mantu netiktu nodrošināts taisnīgs tiesas process un tāpēc no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietētu valsts pienākums nodrošināt papildu procesuālo garantiju – tiesības iesniegt pieteikumu par tiesas nolēmuma jaunu izskatīšanu sakarā ar materiālo vai procesuālo tiesību normu būtisku pārkāpumu. Turklāt Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi to, ka zvērināta advokāta, kurš tās pārstāvim sniedza juridisko palīdzību, klāt neesība būtu liegusi Pieteikuma iesniedzējai īstenot tās procesuālās tiesības un novedusi pie netaisnīga nolēmuma.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. un 6. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

noļēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 97/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina